

Volume 10 Issue 2, July 2026

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 28.11.2025

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 05.05.2026

DOI: 10.30692/sisad.1831973

ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNİN VAROLUŞU: İDEALİZM-REALİZM TARTIŞMASI

The Existence of The Discipline of International Relations: The Debate of Idealism-Realism

Aşır SERTÇELİK

Doktorant

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

ORCID ID: 0000-0003-3403-8544

asirsertcelik@gmail.com

Atıf/Citation: Aşır Sertçelik (2026), “Uluslararası İlişkiler Disiplininin Varoluşu: İdealizm-Realizm Tartışması”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.10, S.2, Temmuz 2026 s.297-306.

Öz: Makalenin konusu, Uluslararası İlişkiler disiplindeki İdealizm-Realizm tartışmasını ele almaktır. Makalenin amacı, bu tartışmayı ve Uİ disiplini içerisindeki yerini analiz etmektir. Çünkü Uİ disiplini teoriler ekseninde XX. yüzyılda şekil almaya başlamıştır. Bu teorilerin amacı, uluslararası ilişkileri daha anlaşılır kılmaktır. Tarihi çok eskilere dayanmasına rağmen özerkliğini kazanmada bir asrını yenice dolduran, yeni sayılabilecek sosyal bir bilim olan Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde teorik birçok tartışmayı barındırmıştır. Fakat bu tartışmalar içerisinde ilk olan tartışmanın disiplin içerisinde çoğunlukla merkezi bir konumda olduğu söylenebilir. İdealizm-Realizm tartışması, uluslararası ilişkileri oluşturan olaylar ve konuların, kavramsal bir çerçeveye referansla yorumlanmasını sağlamıştır. Uluslararası İlişkiler disiplininin varoluşunu sağlayan İdealizm-Realizm tartışması büyük tartışmalar içerisindeki ilk adım olmuştur. İlk adım olması sebebiyle disiplinin “Kurucu Tartışma”sı olarak da nitelendirilmektedir. “Kurucu Tartışma”da yer alan iki teorenin disiplin içerisindeki ayrıldıkları noktaları anlamak disiplinin özünü anlamak açısından önem teşkil etmektedir. Bu çalışmanın önemi de aslında burada ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda makale içerisinde, giriş olarak teoriyi anlamak, ikinci bölümde İdealizm-Realizm tartışmasını irdelemek, üçüncü olarak ise bu tartışmanın Uluslararası İlişkiler disiplininindeki önemini ortaya koymak amacıyla üç başlık altında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Realizm, İdealizm, İlk Büyük Tartışma, İdealizm-Realizm Tartışması, Uluslararası İlişkiler Teorileri.

Abstract: The article examines the Idealism-Realism debate within the discipline of International Relations. The aim is to analyze this debate and its place within the discipline, as International Relations began to take shape in the 20th century based on theories. The purpose of these theories is to make international relations more understandable. Despite its long history, International Relations, a relatively new social science that has only recently achieved its autonomy, has encompassed numerous theoretical debates. However, the first debate within the discipline can be

considered central. The Idealism-Realism debate has enabled the interpretation of events and issues constituting international relations through a conceptual framework. This debate, which established the existence of the International Relations discipline, was the first step in a series of major debates. Because it was the first step, it is also referred to as the "Founding Debate" of the discipline. Understanding the points where the two theories in the "Founding Debate" diverge within the discipline is crucial for understanding its essence. This is where the importance of this study lies. In this article, the topic is addressed under three main headings: firstly, to understand the theory; secondly, to examine the Idealism-Realism debate; and thirdly, to highlight the importance of this debate within the discipline of International Relations.

Keywords: Realism, Idealism, First Great Debate, Idealism-Realism Discussion, Theories of International Relations.

GİRİŞ: TEORİYİ ANLAMAK

Teori, en temel haliyle, yansıtıcı düşüncedir. Derinlemesine ve soyut bir şey hakkında düşündüğümüzde kuramsallaştırmaya gidebilmektir (Brown & Ainley, 2005, s. 7). Her konuda olduğu gibi teoriler de bir ihtiyaç halinde ortaya çıktılar. Olay ve olgulara dair açıklamalara duyulan ihtiyaçlar bazen bizi teorilere götürürler. Teoriler, sanatsal bir soyutlamadır. Teoriler dikkatimizi kafa karıştırıcı detayların arasından uzaklaştırarak, eldeki durum içerisinde en önemlisi olarak gördüğüne bizi yönlendirmeye çalışır (Donnelly, 2005, s. 30). Teoriler bize, dünyadaki bazı olay ve olguları anlamak için gerekli olan zihinsel birtakım mercekler, işaretler veya filtreler sunarlar. Teoriler sorgulama kapsamını daraltmak için bazı seçilmiş ilkelere dayanmak zorundadır. Teoriler; ilişkiler, aktörler, ampirik konular ve benzerleri arasında ve en önemlisi de, önem verdikleri veya önemsiz saydıkları konular arasında ayırım yaparlar (Burchill & Linklater, 2005, s. 13).

Uluslararası İlişkiler disiplini teoriler ekseninde XX. yüzyılda şekil almaya başlamıştır (Daban, 2017, s. 205). Çünkü teorileri ihmal etmek, ötelemek pratiğin sakat kalmasına sebep olacaktır (Özlük, 2009, s. 239). Dolayısıyla çok çeşitli Uluslararası İlişkiler teorilerinin amacı uluslararası ilişkileri daha anlaşılır kılmaktır. Aktörlerin, kurumların, yapıların ve süreçlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Uluslararası ilişkileri oluşturan olaylar ve konular kavramsal bir çerçeveye referans ile daha iyi anlaşılabilir, yorumlanabilir ve açıklanabilir. Teoriler, Uluslararası İlişkilerde bu tür çerçevelerin bir seçimini sağlar (Burchill & Linklater, 2005, s. 15-17). Dolayısıyla genç bir disiplin olan Uluslararası İlişkilerin teorik altyapısını ve bu teoriler üzerinde yürütülen tartışmaları anlamak önemli bir husustur. Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde yaşanan üç büyük teorik tartışmanın ilki olan İdealizm-Realizm tartışması disiplinin kurulmasını sağlamıştır.

İDEALİZM-REALİZM TARTIŞMASININ BAŞLICA NOKTALARI

Uluslararası İlişkilerin ortaya çıkışı, Birinci Dünya Savaşının ardından savaşın arkasında bıraktığı felaketler hala etkisini korurken yeni bir barış düzenin tesis edilebilmesi ve gelecekte ortaya çıkması muhtemel savaşların önlenmesi adına ortaya çıkan ihtiyaçlara ve sorulara dayanmaktadır (Uğrasız, 2003, s. 141). Bu ihtiyaç ve kafalardaki soru işaretlerine binaen, İdealistler ve Realistler barışçı değişimin olasılıkları ve uluslararası politikanın doğası üzerinden bir tartışma başlattılar (Aydın, 1996, s. 75). İdealizm ve Realizm arasında geçen tartışma temelde 1919 ve 1939 yılları arasındaki yirmi yıllık bir dönemi kapsamaktadır (Yalvaç, 2014, s. 44). Fakat bu tartışmanın 1950'li yıllara kadar devam ettiği şeklinde yorumlar da vardır (Çalış & Özlük, 2007, s. 225). Uluslararası İlişkiler disiplini geçmişindeki tüm olaylardan en önemlisi, bu yılların büyük tartışması olan İdealizm-Realizm tartışmasıdır (Ashworth, 2002, s. 33).

Uluslararası İlişkiler teorilerinin ana meydan okuması çok aktör kavramının derin bir sorgulamasından kaynaklanır (Badie, 2001, s. 255). İdealizm ve Realizm arasındaki klasik tartışmada da aktör kavramına farklı yaklaşımları görmek mümkündür. Realizm'de tek temel aktör devlettir. Realizm devlet dışındaki aktörleri de kabul eder fakat onların güçlerinin sınırlı olduğunu varsayar. Realizm için devlet, black box, üniter ve rasyonel bir aktördür (Antunes &

Camisao, 2017, s. 15). Realistler devlete katı bir birim olarak odaklandığı ve devlet içindeki farklı birimleri göz ardı ettiği için bu konuda eleştiri de almaktadırlar. İdealizm ise devlet aktörüne ek olarak devlet dışı aktörleri de temel aktörler arasına dâhil eder. Bu aktörler arasında uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler ve uluslararası sivil toplum örgütleri gibi bir takım aktörlerin temel aktörler arasına dâhil edilebileceğini varsayar. Ayrıca İdealizm için devlet üniter ve rasyonel bir yapıda değildir. Çünkü içerisinde farklı çıkar gruplarını barındırır ve karar alma süreçleri çok çeşitli faktörlerden etkilenir. İdealizm ve Realizm arasındaki bağlantı siyaset teorisinde devlet kavramının gelişiminin aldığı dolambaçlı yol yüzünden biraz da belirsizleşebilmektedir (Palan & Blair, 1993, s. 395).

Uluslararası sistem meselesi de tartışmaya dâhil olan bir konudur. Pek çok Realist uluslararası ilişkilerde hiyerarşik politik kuralın yokluğu ve anarşiye özel bir vurgu yapmıştır (Donnelly, 2005, s. 31). Realistler için uluslararası alanda yerleşik bir hiyerarşi olmadığı için uluslararası alanda herhangi bir şey yapmanın açık bir beklentisi yoktur (Antunes & Camisao, 2017, s. 16). Kenneth Waltz'a göre devletlerin öncelikli kaygısı sistem içerisindeki konumlarını korumaya çalışmaktır. John Mearsheimer'e göre devletler diğer devletlere oranla güçlerini maksimize ederek anarşik sistem içerisinde hayatta kalmaya çalışmaktadır (Donnelly, 2005, s. 42-43). İdealizm'de ise ideal hale getirilmiş yapılar, vatandaşlarının mutluluğunu ve devletin iyiliğini amaçlayan mümkün olan en iyi sosyal yapıyı ortaya koyma ihtiyacını yansıtmaktadır. Bu durum, İdealizm'e göre uluslararası güvenliği sağlamak için yardımcı işlevi olan iç huzuru güvence altına almanın temel bir önceliğidir (Drabik, 2011, s. 6). Nihayetinde İdealizm devletlerarası ilişkilerin anarşisini ortadan kaldıran bir dünya devletin kurulması yoluyla uluslararası düzen yaratma çabasıdır. Bu mantığı izler ve devletlerarası ilişkilere uygulamaya çalışır. Aileler içindeki düzene ilişkin bir analogiyi takiben devletin de adalet, barış ve düzen uygulanmasında toplum üzerindeki kontrolünün önemini vurgular (Long, 1991, s. 294).

Tartışmadaki bir diğer nokta işbirliği konusudur. Realizm, insan doğasındaki egoizmin ve sistemin anarşik yapısının işbirliğini büyük ölçüde engellediğini kabul eder. Realistler, uluslararası sistemin anarşik yapısının uluslararası ilişkilerde işbirliği oluşturma konusunda ortaya konulan en iyi niyetleri bile yenebileceğini söyler. Realizm, işbirliğinde kazançları nasıl paylaşacaklarını belirleyecek prosedürler olmadan ve bu konuda riskleri azaltacak teminatlar olmadan işbirliği yapmak isteyenlerin bile, karşılıklı olarak yıkıcı rekabetin kısır döngüsünde kilitli kalabileceklerine vurgu yapar (Donnelly, 2005, s. 37). Realizm için devletler tekelci uluslararası aktörler olarak ortak bir uluslararası politika diline zaten bağlıdır (Badie, 2001, s. 258). Realizm'e göre uluslararası ilişkiler çatışmalı bir alandır. Bunun sonucunda da uluslararası ilişkilerde gerçek işbirliği imkânsızdır. İdealizm'e göre ise ortak çıkarlar etrafında işbirliği mümkündür. İdealistler uluslararası ilişkilerin gerçek ya da potansiyel olarak bir çıkar uyumunu içerisinde barındırdığına inanırlar (Wilson, 1998, s. 9). Bu çıkar uyumunun da beraberinde işbirliğini getirdiğine vurgu yaparlar. İdealistler için uluslararası kurum ve kuruluşlar, devletlerarasında işbirliğini güçlendirir ve uluslararası anlaşmaları ihlal eden devletlere maliyet getirme aracı sağlayarak devletlerin gücünü sınırlandırarak uluslararası işbirliğini artırmaktadır (Meiser, 2017, s. 27). Realistler uluslararası sistem içerisinde farklı politik çıkarlara vurgu yaparak söylemsel olarak işbirliğinin önüne bir set çekerken, İdealistler uluslararası sistem içerisinde işbirliği imkânlarının artırılabilceği bir özlem içerisinde oldular.

Tartışmadaki bir diğer nokta gücün bir amaç mı yoksa bir araç mı olduğu meselesidir. Realizm için güç bir amaçtır. O kadar ki radikal Realistler, uluslararası politikada güç ve öz çıkarlar dışında neredeyse her şeyi dışlarlar (Donnelly, 2005, s. 31). Realizm için sadece belirli bir oranda güce sahip olmak önemli değildir. Önemli olan başka hiçbir devletin kendi yararına olacak şekilde güçler dengesini değiştirememesidir. Realizm için uluslararası ilişkiler güç politikası demektir (Mearsheimer, 2016, s. 86). Realizm için savaşlarda bir anlamda devletlerin güçlerini maksimize etmek için başvurdukları bir araçtır. İdealizm için ise güç bir araçtır. İdealizm, bu araç ile savaşlara başvurmadan da doğru bir şekilde kullanmanın yollarını arar.

İdealizm için ulus devletlerarasındaki güvenlik ve güç arasındaki ikilemi çözebilecek araçlar öncelikle uluslararası hukuk ve uluslararası örgütler olmalıdır (Thompson, 1977, s. 200).

Tüm sosyal bilimlerde olduğu gibi Uluslararası İlişkiler disiplini de insan ve insana dair olanı incelemelerine dâhil etmektedir. Bu durum disiplin içerisinde yer olan teoriler için de geçerlidir. İdealizm-Realizm tartışması içerisinde İnsan doğası her iki teori için de analize dâhil edilen bir meseledir. Realistler insan doğasını keşfetmenin zorunlu olduğunu düşündüler. Çünkü Realistler için bizim insan doğasını anlamamız zorunlu olarak bizim Realizm’e ilişkin görüşümüzü etkileyecekti (Forde, 1995, s. 146). Bu yüzden Realistler insan doğasını anlamaya yöneldiler. Bu yönelmenin sonucu olarak da insan doğası hakkında kabul edilmiş birtakım varsayımlar ortaya koydular. Realizm’in insan doğası hakkında ortaya koyduklarını ele alacak olursak eğer, Realizm insan doğasını bencil ve acımasız olarak kabul eder. İnsanın bu yönlerinin diplomasinin yürütülmesi konusunda ortaya koyduğu sınırlamalara dikkat çeker. Devlet içerisinde insanların bencil ve egoist tutumları hiyerarşik politik kuralları ile büyük ölçüde sınırlandırılabilir. Ama uluslararası ilişkilerde durum farklıdır. Realizm’e göre uluslararası ilişkilerin anarşik yapısı insanlara doğasının en kötü yönlerini ortaya koymasına müsaade eder hatta insanları teşvik eder (Donnelly, 2005, s. 30-31). Fakat İdealizm, insanın kendi potansiyeli ve insan aklının gücü ile savaş durumunun insan hayatından çıkarılabileceğini söyler (Burchill, 2005, s. 58). Ayrıca dış politika söz konusu olduğu zaman insan doğasında İdealizm’in bolluğu ve Realizm’in eksikliği olduğuna dair yorumlar da vardır (Neacsu, 2009, s. 19). İdealistler için davranış, yalnızca insan doğasının içgüdülerine ve duygularına dayanmak zorunda değildir. Çünkü İdealistler aklın, insan davranışını değiştirebilme potansiyeline sahip olduğunu kabul ederler. Belki de Realistleri İdealistlerden ayıran en temel fikir, İdealistlerin aksine Realistlerin akıl ve insan doğası arasındaki ilişkiye duydukları kuşku ve şüphesidir (Ashworth, 2002, s. 38). İdealizm ve Realizm karşıtlığının bu karakteri bazı açılardan Uluslararası İlişkiler disiplininin oluşmasına da yardımcı oldu (Long, 1991, s. 286).

Tartışmanın bir diğer konusu ise evrensel ahlaki ilkelerdir. Realizm, evrensel ahlaki ilkelerin devletlerin uluslararası ilişkilerdeki eylemlerine uygulanamayacağını savunur (Donnelly, 2005, s. 31). Çünkü Realistler, egoizmin ve anarşinin uluslararası ilişkilerde ahlaki kaygıların peşinden koşmayı şiddetli bir şekilde kısıtladığı savunurlar (Donnelly, 2005, s. 52). Realizm, ahlaki ilkelerin devletin zayıflamasına yol açabileceğini söyler. Çünkü Realizm için evrensel ahlaka dayanan politikalar devletin bir başka rakip devlet karşısında yıkılmasına veya tahakkümüne yol açabilir. Realizm için temelde ulusal çıkar vardır ve ulusal çıkar da ahlaki ilkelere tabi değildir (Antunes & Camisao, 2017, s. 16). Realizm, devletlerin eylemlerinin taahhütlere ve ahlaki ilkelere göre değil güç ile belirlenmesi gerektiğini savunur. Ama devletlerin kendi çıkarları için uluslararası anarşiye rağmen bazı durumlarda ahlaki olmayı göze alabildiğini de kabul eder (Donnelly, 2005, s. 49). İdealistler ise ahlakın evrensel ve mutlak olduğuna ve siyasetin etik bir standarda uymak için yapılabileceğine inanırlar (Wilson, 1998, s. 9). Realizm’in İdealizm’in ahlaki boyutuna karşı olan temel muhalefeti, onun Realizm ismini almasını sağladı. Bu anlamda Realizm, İdealizm’in ahlaki ilkelerine karşı tepkisel kurumsal bir konum olarak adlandırılabilir (Forde, 1995, s. 143).

Tartışmanın bir diğer konusu kazanç meselesidir. Realizm’in içerisinde barındırdığı dengeleme göreceli kazanımlar peşindedir. Göreceli kazanç ise beraberinde getirdiği endişe ile işbirliğini önemli ölçüde engeller (Donnelly, 2005, s. 38). İdealizm, devletlerin mutlak kazanımları göreceli kazanımlara göre daha fazla önemsediklerini savunur. Mutlak kazanç ilgili tüm taraflar için genel refah artışına işaret eder. Herkes tam olarak eşit bir şekilde refah artışına sahip olmasa da bir dereceye kadar yarar sağlar (Meiser, 2017, s. 25). Realizm’e göre uluslararası ilişkiler “sıfır toplamı oyun” iken; İdealizm için “kazan-kazan” formülü işbirliğini mümkün kılar.

Bir analiz düzeyinde mikro öneme sahip olan bir konu, başka bir analiz düzeyinde makro düzeyde bir öneme sahip olabilir (Ateş, 2009, s. 13). İdealizm-Realizm tartışmasında da bu durum görülebilmektedir. Tartışmanın tarafları farklı konulara önem atfetmektedir. Realizm,

“high politics” konulara önem verirken; İdealizm, “low politics” konulara önem vermektedir. “High politics” konular güç, güvenlik, çıkar, rasyonel aktör, anarşi iken; “low politics” konular diplomasi, ekonomi, ahlak ve benzerleridir. İdealizm’in akademik olarak ortaya koyduğu “low politics” konulara siyaset sahnesinin önemli bir ismi olan Woodrow Wilson tarafından önemli sayılabilecek bir oranda destek verildi. Wilson bu konuda; açık diplomasi, denizlerde serbestlik, ticaret, silahsızlanma, uluslararası bir örgütün kurulması, demokratikleşme, self-determinasyon ve sömürgelerin durumu gibi konularda temel ondört ilkeyi uluslararası siyaset sahnesinde ortaya koydu (Çalış & Özlük, 2007, s. 228).

Tartışmanın bir diğer konusu ise savaş ve barış meselesidir. Realistler, “Savaş nasıl engellenir?” sorusu üzerinden kendilerine cevap ararken; İdealistler, “Barış nasıl sağlanır?” sorusunun cevabını bulmaya çalıştılar. Fakat Bir Realist olan E. H. Carr’a göre ise İdealistler, uluslararası ilişkileri çalışma amaçlarının savaş için bir çare bulmak olduğuna inanıyorlardı (Wilson, 1998, s. 11). Realistler, “güç dengesi”nin savaşları sınırlandırabileceğini cevabı ile tatmin olurken; İdealistler, “demokratik devletlerin yaygınlaştırılması” ile barışın sağlanabileceği savundular. Realizm, uluslararası politikada devletlerin diğerlerinin yeteneklerini baltalarken kendi yeteneklerini arttırmak için sürekli mücadele içerisinde olduğunu kabul eder. Bu uluslararası mücadele içerisinde herhangi bir devletin çok güçlü bir konuma ulaşmasına diğer devletler müsaade etmeyeceği için Realizm’e bir tür “güç dengesi” oluşur (Antunes & Camisao, 2017, s. 18). Realizm’in “güç dengesi” de beraberinde caydırıcılığı getirir ve uluslararası bir düzen oluşur. Bu düzen Realizm için savaşı engeller. İdealizm ise barış için “demokratik barış teorisi”ni öne sürer. Demokratik devletlerin birbirleriyle savaşa gitme ihtimalinin yüksek olmadığını savunur. Tarihsel örnek çalışmalar ve istatistiksel analizler ile “demokratik barış teorisi” savunmasını güçlendirir. Fakat burada göz ardı edilen birkaç detay vardır. Demokrasi insanlık tarihinde nispeten yeni bir gelişmedir. Bu da, birbirleriyle savaşma fırsatına sahip sadece birkaç demokrasi vakası öne sürebileceğimiz anlamına gelir (Meiser, 2017, s. 23).

İdealizm, savaş uluslararası ilişkilerin “the body politic”i üzerinde bir kanser olarak görür. Ama bu insanların kendileri tarafından tedavi edebileceği türden bir kanserdir. İdealistler bu hastalığın tedavisi için serbest ticaret ve demokrasiyi önerirler (Burchill, 2005, s. 59). Çünkü İdealizm’e göre iki devletin karşılıklı ticareti ulusal ekonomilerine katkı yaptıkça, aralarındaki barışçıl ilişki düzenini koruma için ortaya koyulan politikanın zemini daha da güçlenir (Russett, 2016, s. 116). İdealistler savaşın, uluslararası anarşinin, kusurlu kurumların, güç dengesinin, milliyetçiliğin, kötü niyetin, önyargının, bilgisizliğin, yanlış hesaplamaların ve kötü niyetli çıkarların işleyişinin bir ürünü olduğunu iddia ederler (Wilson, 1998, s. 9). İdealistler savaşların ortaya çıkmasının temel nedeni olarak ise devletlerarasında var olan güven eksikliğini öne sürerler. Bu durum gizli diplomasi ve savaş ittifaklarının oluşmasına devletleri teşvik etmektedir (Ateş, 2009, s. 15). İdealizm için barış normal bir durumdur. Bir İdealist olan I. Kant’a göre doğa yasaları insanlar arasındaki uyumu ve işbirliğini belirler. Bu nedenle savaş, doğal olmayan, akıl dışı, yapay bir çelişkidir ve insan doğasının bazı özelliklerinin bir ürünü değildir. Realizm için bu farklıdır. Realistlere göre, İdealistler tarafından aktarılan uyum fikrine tamamen aykırı olan tarihsel bir bağlamda yaşıyoruz. Çünkü devletlerarasındaki ilişkiler çatışmayla karakterize edilen güçler tarafından yönetilmektedir (Fernandes, 2016, s. 16). Realistler uluslararası düzlemde bir çıkar çatışmasının varlığına karşısında devletlerarasındaki barışın ancak bir güç dengesiyle sürdürülebileceğini savunmaktadırlar. Çünkü Realistler için güç dengesinin kendine özgü doğası, uluslararası düzeyde bulunan anarşik, ahlaksız ve huzursuz güç ilişkilerinin doğal bir sonucudur. Realistlere göre barış ancak çıkarlar arasında bir denge kurarak korunabilir (Ashworth, 2002, s. 37-38). Realistler yalnızca devletlerarasındaki rekabet ve güç dengesi üzerinde durarak, teorik açıdan çok yoksun kaldılar. Bu durum, İdealistler’in devletlerarasındaki rekabetin anlamını daha derinlemesine kavramasına olanak tanıdı (Palan & Blair, 1993, s. 398).

Tartışmadaki önemli bir diğer nokta teorilerin hangi paradigmalardan meseleye yaklaştıklarıdır. Realizm, Dünya’nın nasıl işlediğinin teorik bir göstergesidir (Donnelly, 2005, s. 36). Realistler

temelde tarihsel deneyimlerin tasdikine dayanan bir teori geliştirdiler. Tarihin analizi sayesinde uluslararası davranışlarda yinelenen kalıplar olduğunu göstermeye çalıştılar. Realist açıklama, nedensellik ilkesini vurgular. Realistler, bir olay için geçerli olan nedensel yasanın belirlendiği ve buna dayandırıldığı sürece olayın yeterli bir şekilde açıklanacağını düşünür. Realist teori Uluslararası İlişkiler çalışmalarının normatif ve ütöpik vurgularından, mevcut dünyanın tanımına ve analizine doğru yer değiştirmesine kararlı bir şekilde yardım etti (Pfaltzgraff, 1974, s. 30-31). Fakat İdealistlerin argümanı ise süreci anlamaktır. İdealistler için tarihsel düşüncenin kendisi idealist açıklamaların mahali haline gelir. Böylece Realistlerin kendi sorgusunu yürüttüğü eylem ve olayın yerini alır (Gilliam, 1976, s. 236).

Realizm her hali ile normatif açıdan kusurludur. İdealizm ise baştan aşağı normatif unsurlarla iç içedir (Çalış & Özlük, 2007, s. 229). Realistler güç ve gücün tarihsel olarak ortaya koyduğu rolü anlamaya çalışırken, İdealistler uluslararası politikanın bir takım gerçeklerini göz ardı edebilmek uluslararası hukuk, uluslararası kurumlar, işbirliği ve silahsızlanma gibi konularda küresel anlamda olması gerekeni vurgulamaya çalıştılar.

Tartışmadaki diğer bir nokta uluslararası kurumlar meselesidir. Çoğu Realist, kurumları organize iki yüzlülük olarak görüp, kurumların önemini göz ardı etmektedir. Çünkü Realistler için kurumlar güçlü olanın materyal çıkarları doğrultusunda yönlendirilmektedir (Donnelly, 2005, s. 47). Realistler uluslararası hukuk ve uluslararası kurumlar gibi hususlardan çok, diplomasi, ulusal gücün elemanları, askeri strateji ve devlet yönetimindeki farklı araçlar ile kendi ulusal çıkarlarına yoğunlaşmaktadırlar (Aydın, 1996, s. 93). İdealizm ise tam tersine uluslararası kurumları açık diplomasi, ticaret ve barış konusunda bir platform olarak görmektedir. Şu anda, 2. Dünya Savaşı sonrasında bu yana İdealizm'in ortaya koyduğu dünya düzeni tarafından yapılandırılan uluslararası bir sistemde yaşıyoruz (Meiser, 2017, s. 23).

Tartışmada tarafların ayrıldığı bir diğer nokta iç-dış politika ayrımı üzerinedir. Realizm, devletlerin iç ve dış politika yönteminin farklı olduğu varsayar. Realizm'e göre devletin iç politikada bir şeyleri harekete geçirebilme ve karar verebilme yeteneği vardır. Yani hem hareket etme yeteneğine hem de bunu yapabilmenin araçlarına sahiptir. Ama dış politikada bu böyle değildir. Dış politikada karşılıklı bağımlılık içerisinde karar verme ürünü olan bir takım çıktılar vardır. Anarşik bir sistem içerisinde bir devlet, diğer devletlerin sadece kendi dış politika kararlarına saygı göstermesini bekleyemez (Brown & Ainley, 2005, s. 69). Bu yüzden Realizm dış politikayı, kendi ulusal çıkarlarına dayanan ve bu çıkarlara ulaşmak için güç kullanılan şeklinde tanımlamaktadır (Brose, 2006, s. 330). Realizm için iç politika hiyerarşik iken dış politika anarşiktir bu yüzden iç ve dış politikanın birbirinden ayrıldığı söylenebilir. İdealizm'e göre ise iç ve dış politika arasında ayrım belirsizdir ve ayrım yapmaya çalışmakta yanlıştır. Çünkü iç politikada yaşanan bir olay dış politikaya etki edebilir (Kodaman & Akçay, 2013, s. 133).

Realistler, kimlikler hakkında konuşmak konusunda biraz isteksizlerdir (Donnelly, 2005, s. 47). Çünkü taahhüt temelli kimlikler ve ulusötesi ilişkiler devletin nihai gücünü kullanmasına ve böylece egemenliğini gösterme kapasitesine meydan okuyor. Bunun sonucunda da siyaset Realizm'in ima ettiği hiyerarşik konumunu kaybediyor (Badie, 2001, s. 255).

Tartışmada Realist tarafta olanlar İdealizm'in değer odaklı olmasına ve sistematik olmamasına eleştiriler getirdiler. Hans Morgenthau ve Edward Hallet Carr gibi isimler dünyayı olduğu gibi görmek yerine dünyanın nasıl bir yer olması gerektiğine odaklandıkları için İdealistlere karşı suçlamalar yönelttiler. E.H. Carr, İdealizm ile Realizm arasındaki farkın simya ve bilim arasındaki farka benzetilebileceğini bile ileri sürdü (Kurki & Wight, 2016, s. 18). Realizm kendi amaçları etrafında İdealizm'i öteki olarak ortaya koyup İdealizm'i basite indirgerdi. Realistler kendilerini pratiğe yönelik gerçeği uygulayan olarak görürken, İdealistlere de "ütopyacı" sıfatını verdiler (Eralp, 1996, s. 57).

Realistleri İdealistlerden ayıran diğer faktörler arasında; ontolojik ya da genel açıklayıcı öncelikleri konusunda fikirler vermeyi reddetmeleri ve her zaman fikirler ile ilgili soruları güç ile bağdaştırma eğiliminde olmaları vardır (Nel, 1997, s. 103).

Realizm, tehditler hakkında çok az açıklama ortaya koymuştur (Donnelly, 2005, s. 42). Realizm için her bir ülke diğeri için potansiyel bir tehdit ve düşmandır. Bir dünya devleti olmadığı için devletler, özgürlük ve riskin kısır döngüsünde sonsuza dek arada kalmış bir durumdadırlar. Buna karşılık İdealizm’de durum farklıdır. İdealizm; kozmopolitik kanun içerisinde şekil alan, hukukun üstünlüğü ve serbest ticarete dayanan ve kendi yönetimlerine sahip cumhuriyetleri içeren, uluslararası hukuk fikri ile bu kısır döngünün kırılabilceğini öne sürmektedir (Russett, 2016, s. 108). Fakat Realist eleştirilere göre İdealizm temelde apolitik olan bir akılcılığa dayanır (Long, 1991, s. 302). İdealistler daha barışçıl yaşarlar çünkü onların değerler felsefesi, gerçek toplumsal koşullarla ilgisiz değerlere dayanır (Drabik, 2011, s. 7).

İdealistler için uluslararası ilişkilerde kendi kaderini tayin hakkı kendi isteklerinin özgürce ortaya koyulmasıdır. Siyaset içerisinde ulusal grupların veya belirli bir bölge halkının herhangi başka bir ülkenin etkisi olmadan siyasi statülerini belirleme özgürlükleri vardır. Fakat hangi grupların kendi kaderlerini meşru olarak tayin edecekleri konusunda çelişkili yasal kriterler ve tanımlar vardır. Fakat Realistler için ise tüm bunlar saçmadır. Çünkü uluslararası ilişkiler anarşiktir ve böyle bir yapı içerisinde her ulusal grubun veya her belirli bir bölge halkının kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri çok olası bir durum değildir (Kodaman & Akçay, 2013, s. 133).

Son olarak tartışma içerisinde tarafların uluslararası ilişkilere dair belirleyici olan kendilerince temel parametreleri vardır. Realizm için uluslararası ilişkileri belirleyen temel, sadece güçtür. İdealizm için ise uluslararası ilişkileri belirleyen uluslararası hukuk, uluslararası örgütler, değerler gibi bir dizi belirleyiciler vardır.

BİRİNCİ BÜYÜK TARTIŞMANIN ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDEKİ ÖNEMİ

Uluslararası İlişkiler disiplininin “İlk Büyük Tartışma”sı olarak adlandırılan kavram, tek bir kaynaktan izlenebilecek ayrıntılı bir tarihsel anlatı değil, çok çeşitli yazarlar tarafından kısaca anlatılan bir anekdottur (Quirk & Vigneswaran, 2005, s. 90). İdealizm ve Realizm arasındaki tartışmanın büyük bir tartışmayı oluşturduğu fikri ilk kez Hans Morgenthau ve Frank Tannenbaum arasındaki tartışmanın yayınlanmasıyla ortaya atılmıştır (Quirk & Vigneswaran, 2005, s. 98).

Uluslararası İlişkilerin akademik bir disiplin olarak ortaya çıkışını ele alırken kesinlikle dikkate alınması gereken şey, bu disiplinin ilerideki savaşları engellemek için kontrol yolları bulma ve dünya siyasetini anlama arzusundan kaynaklanmasıdır (Aydın, 1996, s. 91). İdealizm-Realizm tartışması ise bu arzuların beraberinde getirdiği bir tartışmadır. İdealizm-Realizm tartışması öncelikli olarak savaşın nedenlerini ortadan kaldırma olasılığı ve uluslararası kurumların rolü üzerinden yürütülmüştür (Kurki & Wight, 2016, s. 17). Daha sonra Uluslararası İlişkiler’in tarihi ve evrimi, idealistler ve realistler arasındaki büyük tartışmadan başlayarak tanımlanmıştır (Fernandes, 2016, s. 15). İdealizm-Realizm tartışması, barışı sağlamaya, savaş önlemeye ve de Uluslararası İlişkiler disiplinine özgün bir kimlik kazandırmaya çalışmıştır (Kodaman & Akçay, 2013, s. 132).

İdealizm ve Realizm arasındaki tartışma uluslararası ilişkilerde devletlerin uluslararası toplumda nasıl ilişki kurduyuyla ilgili farklı düşünceler ve eylemlerden kaynaklanan iki aşırı ve karşıt ontolojik görüş ile karakterize edilebilir (Fernandes, 2016, s. 23). İki teoriyi ayıran en temel nokta uluslararası ilişkiler alanına dair iki karşıt görüş ortaya koymalarıdır. Robert Crawford’a göre İdealizm-Realizm tartışması, farklı ontolojilere dayandığı için, açık muhalefet içinde olan ve uzlaşamayacak fikirlerin tartışmasıdır (Fernandes, 2016, s. 18).

Her ne kadar Realizm birçok eleştiri alsa da Uluslararası İlişkiler disiplinininde merkezi bir yeri vardır. Realizm'e karşıtlığı açısından İdealizm'in ilkeleri, mevcut uluslararası ilişkilerin ötesinde bir şeyler arayan ve değişmeyen tekrarlayan âlemde bir değişim umudu olmuştur (Long, 1991, s. 286). İdealistlerin uluslararası politikanın çalışılması amacı ile kalıcı bir akademik disiplin kurulması fikri, Uluslararası İlişkiler disiplininin gelişmesi adına bıraktıkları en kalıcı eserleri olmuştur (Kurki & Wight, 2016, s. 18).

SONUÇ

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kendine özgü bir çalışma alanı haline gelen Uluslararası İlişkiler tarihinin ilk büyük ve kurucu tartışması, İdealizm-Realizm tartışmasıdır. Uluslararası İlişkiler'in sosyal bilimler içerisinde ayrı bir disiplin olarak var olmaya başlamasında İdealizm-Realizm tartışması, hem ilk hem de en büyük adım olmuştur. Bu tartışma aynı zamanda Uİ disiplininin geleceğini de şekillendirmiştir. Çünkü bu tartışma daha sonraki meseleler ve tartışmalar için de köklü bir referans kaynağı olmuştur. Sonraki süreçte de Uİ'nin tarihi büyük tartışmalar üzerinden tanımlamıştır.

İki dünya savaşı arasındaki bu tartışmanın tarihini, aktörlerini, temel argümanlarını, ayrım noktalarını ve temel noktalarını anlamadan Uİ disiplinin tarihini anlamak ve özümsemek mümkün değildir. Uluslararası İlişkiler, akademik bir disiplin olarak ortaya çıkarken gelecekteki savaşları engellemek için kontrol yolları bulma ve dünya siyasetini anlama arzularından kaynaklı olarak ortaya çıkmıştır. İdealizm-Realizm tartışması, bu arzuların beraberinde getirdiği bir tartışma olmuştur.

Uluslararası İlişkiler disiplini, I. Dünya Savaşı'nın hemen öncesi ve sonrasında büyük ölçüde Realist güç dengesi politikalarına karşı önemli bir tepki unsuru olarak akademik bir disiplin şeklinde ortaya çıkmıştır. Uluslararası İlişkilerin bir disiplin olarak çıkmaya başladığı ilk dönemlerde Uluslararası İlişkiler alanının temel tartışması İdealizm ve Realizm arasında olmuştur. İdealizm ve Realizm arasında başlayan bu tartışma daha sonra İdealizm ve Realizm'in farklı varyasyonları üzerinden devam etmiştir.

İdealizm-Realizm tartışması sonucunda, hem barışı sağlamaya hem savaşı önlemeye hem de Uluslararası İlişkiler disiplinine özgün bir kimlik kazandırılmaya çalışılmıştır. İdealizm-Realizm tartışması, uluslararası politikada devletlerin ilişkileri nasıl yürütebileceğine ilişkin iki karşıt ontolojik görüş ortaya koymuştur. Bu tartışma, uluslararası ilişkilerde, devletlerin uluslararası toplumda nasıl ilişki kurduyuyla ilgili farklı düşünceler ve eylemlerden kaynaklanan, iki aşırı ve karşıt ontolojik görüş ortaya koymuştur. Dolayısıyla farklı ontolojileri dayanan, birbirlerine muhalefet içerisinde olan ve uzlaşamayan fikirlerin tartışması olmuştur.

KAYNAKÇA

- ALEXANDER, J. (1987). Action and Its Environment. J. Alexander (Ed.) içinde, *The Micro-Macro Link*. Berkeley: University of California Press.
- ANTUNES, S., & CAMISAO, I. (2017). Realism. S. Mcglinchey, R. Walters, & C. Scheinpflug (Dü) içinde, *International Relations Theory*. Bristol: E-International Relations Publishing.
- ASHWORTH, L. M. (2002). Did the Realist-Idealist Great Debate Really Happen? A Revisionist History of International Relations. *International Relations*, 16(1), 33-51.
- ATEŞ, D. (2009). Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm/Realizm Tartışması ve Disiplinin Özerkliği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 11-25.

- AYDIN, M. (1996). Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım, Teori ve Anliz. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 51 (01), 71-114
- BADIE, B. (2001). Realism under Praise, or a Requiem? The Paradigmatic Debate in International Relations. *International Political Science Review*, 22(3), 253-260.
- BROSE, M. C. (2006). Realism and Idealism in the "yuanshi" Chapters on Foreign Relations. *Asia Major*, 19(1-2), 327-347.
- BROWN, C., & AINLEY, K. (2005). *Understanding International Relations* (Third Edition b.). New York: Palgrave Macmillan.
- BURCHILL, S. (2005). Liberalism. S. Burchill, A. Linklater, R. Devetak, J. Donnelly, M. Paterson, C. Reus-Smit, & J. True, *Theories of International Relations* (s. 55-83). New York: Palgrave Macmillan.
- BURCHILL, S., & LINKLATER, A. (2005). Introduction. S. Burchill, A. Linklater, R. Devetak, J. Donnelly, M. Paterson, C. Reus-Smit, & J. True, *Theories of International Relations* (s. 1-28). New York: Palgrave Macmillan.
- ÇALIŞ, Ş., & ÖZLÜK, E. (2007). Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması. (18), 225-243.
- DABAN, C. (2017). Uluslararası İlişkilerde Teorik Tartışmaların Yönteme Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(27), 190-227.
- DONNELLY, J. (2005). Realism. S. Burchill, A. Linklater, R. Devetak, J. Donnelly, M. Paterson, C. Reus-Smit, & J. True, *Theories of International Relations* (s. 29-54). New York: Palgrave Macmillan.
- DRABIK, K. (2011). Idealistic and Realistic Typologies of Peace. *Connections*, 10(3), 1-13.
- ERALP, A. (1996). *Devlet, Sistem ve Kimlik, Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- FERNANDES, V. R. (2016). Idealism and Realism in International Relations: An Ontological Debate. *Janus.net: e-journal of International Relations*, 7(2), 14-25.
- FORDE, S. (1995). International Realism and the Science of Politics: Thucydides, Machiavelli, and Neorealism. *International Studies Quarterly*, 39(2), 141-160.
- GILLIAM, H. (1976). The Dialectics of Realism and Idealism in Modern Historiographic Theory. *History and Theory*, 15(3), 231-256.
- KODAMAN, T., & AKÇAY, E. Y. (2013). Uluslararası İlişkilerde İdealizm-Realizm Tartışması ve İdealistlerin Barışı Sağlama Yolları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 131-136.
- KURKI, M., & WIGHT, C. (2016). Uluslararası İlişkiler ve Sosyal Bilimler. T. Dunne, M. Kurki, & S. Smith (Dü) içinde, *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Disiplin ve Çeşitlilik* (Ö. Kelekçi, Çev., Cilt I). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.
- LONG, D. (1991). J. A. Hobson and Idealism in International Relations. *Review of International Studies*, 17(3), 285-304.
- MEARSHEIMER, J. J. (2016). Yapısal Realizm. T. Dunne, M. Kurki, & S. Smith (Dü) içinde, *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Disiplin ve Çeşitlilik* (Ö. Kelekçi, Çev., 1. Basım b.). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.

- MEISER, J. W. (2017). Liberalism. S. Mcglinchey, R. Walters, & C. Scheinpflug içinde, *International Relations Theory*. Bristol: E-International Relations Publishing.
- NEACSU, M. (2009). *Hans J. Morgenthau's Theory of International Relations* (First Published b.). New York: Palgrave Macmillan.
- NEL, P. (1997). Idealism Resurgent (and what realists should do about it): Ideas and Foreign Aid. *South African Journal of International Affairs*, 5(2), 96-112.
- ÖZLÜK, E. (2009). Uluslararası İlişkiler Disiplininin Soy Kütüğü. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17) s. 237-260.
- PALAN, R. P., & BLAIR, B. M. (1993). On the Idealist Origins of the Realist Theory of International Relations. *Review of International Studies*, 19(4), 385-399.
- PFALTZGRAFF, R. L. (1974). International Relations Theory: Retrospect and Prospect. *Royal Institute of International Affairs*, 50(1), 28-48.
- QUIRK, J., & VIGNESWARAN, D. (2005). The Construction of an Edifice: The Story of a First Great Debate. *Review of International Studies*, 31(1), 89-107.
- RUSSETT, B. (2016). Liberalizm. T. Dunne, M. Kurki, & S. Smith (Dü) içinde, *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Disiplin ve Çeşitlilik* (Ö. Kelekçi, Çev., 1. Baskı b.). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.
- THOMPSON, K. W. (1977). Idealism and Realism: Beyond the Great Debate. *British Journal of International Studies*, 3(2), 199-209.
- UĞRASIZ, B. (2003). Uluslararası İlişkilerde İki Farklı Yaklaşım: İdealizm ve Realizm. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 139-145.
- WILSON, P. (1998). The Myth of the 'First Great Debate'. *Review of International Studies*, 24, 1-15.
- YALVAÇ, F. (2014). Uluslararası İlişkilerde Teori Kavramı ve Temel Teorik Tartışmalar. R. Gözen (Ed.) içinde, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İstanbul: İletişim Yayınları.